

WINE TOURISM IN MOLDOVA

M. Rudneva, V. Yemtsev, D. Basyuk

National University of Food Technologies

Key words:

Wine tourism

Wine tours

Wine roads

Republic of Moldova

Article history:

Received 23.12.2014

Received in revised form

16.01.2015

Accepted 03.02.2015

Corresponding author:

M. Rudneva

E-mail:

npnuht@ukr.net

ABSTRACT

The paper analyzes the current state of Moldovan wine tourism and reveals its main areas and kinds. A number of regularities and interdependencies between wine production and tourism are revealed. The territorial structure of the industry has been investigated; its main centers and tourist destinations in four wine-growing regions (Beltsy, Codru, Stefan Voda and Trojan Wall) are defined. The examples of typical wine tours are given, as well as those ones specializing only in a particular type of beverage or medicinal properties of wine. The problems of the industry are defined, including insufficient promotion of tourist products, both at the level of individual firms and nationally. The prospects and feasibility of development are analyzed, such as participation in various international programs and investment attraction.

ВИННИЙ ТУРИЗМ МОЛДОВИ

М.Г. Руднева, В.І. Ємцев, Д.І. Басюк

Національний університет харчових технологій

У статті здійснено аналіз сучасного стану винного туризму Молдови, розкрито його основні напрями та види, виявлено низку закономірностей і взаємозалежностей між виноробним виробництвом та туризмом. Розглянуто територіальну структуру галузі, зокрема визначено провідні центри й туристичні дестинації у чотирьох виноробних регіонах — Бельці, Кодру, Штефан Воде і Троянів Вал. Наведено приклади типових винних турів, а також тих, що спеціалізуються лише на конкретному виді напоїв або лікувальних властивостях вина. Проаналізовано проблеми галузі, включаючи недостатнє просування туристичного продукту як на рівні окремих фірм, так і на загальнонаціональному. Виявлено перспективи розвитку і можливості їх реалізації шляхом участі в різноманітних міжнародних програмах, в тому числі і з залучення інвестицій.

Ключові слова: винний туризм, винні тури, «винні шляхи», Молдова.

Постановка проблеми. Винний туризм, у його сучасному розумінні, відносно новий напрямок туризму для Молдови, хоча екскурсії на найбільші підприємства проводилися ще за радянських часів.

Саме цей вид туризму надає можливість не лише ознайомити внутрішніх і міжнародних туристів з найпопулярнішими об'єктами виноробства та їх особливостями, а й відчутти неповторний національний колорит. Особливої ж актуальності тема винного туризму набуває в контексті розвитку депресивних регіонів південних областей. Притік коштів до місцевих бюджетів, поява нових робочих місць і розвиток інфраструктури можливі вже найближчим часом. Фундаментом для такого зростання є багатий туристичний потенціал країни. Не менш важливим молдовський винний туризм є і для України, як для країни-сусідки. По-перше, відносно невеликі відстані та можливість безвізового в'їзду дозволить пропонувати винні тури на українському туристичному ринку. По-друге, спільність кордонів дає змогу розвивати транскордонні маршрути, залучаючи об'єкти винного туризму на Одещині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження винного туризму Молдови представлено в працях вчених Національного інституту винограду та вина, провідних спеціалістів виноробної галузі й публікаціях координаторів національної програми «Винний шлях Молдови», зокрема Г. Арпентіна. Більшість досліджень присвячені наявності ресурсів для винного туризму, історії та сучасним особливостям розвитку. Серед зарубіжних авторів винний туризм у Республіці Молдова вивчали К.М. Холл, Л. Шарплес, Р. Мітчел і Р. Рейд.

Мета статті. Розглянути сучасний стан винного туризму Молдови, проаналізувати особливості туристичного продукту та діяльність фірм, що надають туристичні послуги.

Виклад основного матеріалу. В Молдові виділяють чотири основні виноробні регіони — Бельц, Кодру, Штефан Воде і Троянів Вал. Їх межі не закріплені законодавчо і здебільшого проводяться по адміністративних кордонах районів і муніципій (рис. 1). Крім того, поза межами районів знаходяться окремі виноробні підприємства.

Рис. 1. Картосхема виноробних регіонів Молдови

У Бельці екскурсій і публічних дегустацій майже не проводиться, тому цей регіон можна швидше віднести до промислових, ніж до туристичних. Територія Придністров'я, що межує з регіонами Штефан Воде та Кодру, не розглядається в межах класифікації, хоча деякі дослідники відносять виноробні райони невизнаної республіки до центрального району — Кодру [3].

Саме центральна Молдова є найбільш популярним і найрозвиненішим районом винного туризму. Тут розміщуються відомі на весь світ винні підвали Кріково (Cricova) та Мілешті Мічі (Milestii Mici). Важливим фактором розвитку для регіону є невелика відстань від столиці — Кишинєва, куди ведуть

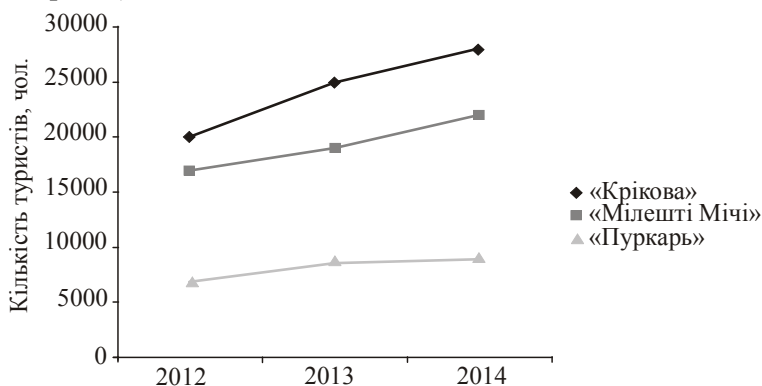
більшість міжнародних туристів. У місті досить великий вибір засобів розміщення порівняно з рештою країни, тому туристи віддають перевагу одноденним відвідуванням центрів виноробства з ночівлею в готелях Кишинева.

Цікавим прикладом одноденного туру є унікальна пропозиція від авіакомпанії Air Moldova «Винний тур», що діє з літа 2009 р. і розрахована на пасажирів рейсів Москва (Домодедово) — Кишинів. Туристам, що скористались особливим тарифом, забезпечують трансфер з аеропорту до винних підвалів та у зворотному напрямку, а також безкоштовне відвідування й екскурсійне обслуговування [7].

Територіальна структура регіону Кодру представлена низкою центрів і пунктів.

Кріково (Cricova) — найбільший завод, що спеціалізується на випуску сухих, напівсухих та ігристих вин. Це своєрідна візитна картка Молдови, тому підприємство визнано національним надбанням і не підлягає приватизації. Винні підвали — ціле підземне місто, де вулиці названі на честь сортів винограду — Шардоне, Каберне, Аліготе, Фетяска тощо. Загальна довжина вапнякових галерей — понад 120 кілометрів. Тут передбачені екскурсії на електромобілях і на власних авто відвідувачів. У дегустаційних залах пропонують великий вибір тихих та ігристих вин.

Мілешті Мічі (MILEȘTI MICI) поступається Кріково популярністю серед туристів, проте не масштабами. Підземні сховища простягнулися більш ніж на 50 км, а винотека підприємства налічує понад 2 млн пляшок. Саме ці два центри є найбільш відвідуваними в країні, а тенденції зростання екскурсантів — позитивними (рис. 2).

Рис. 2. Кількість екскурсантів на найбільших виноробних підприємствах Молдови у 2012—2014 рр., осіб

Шато Вартелі (Château Vartely) знаходиться за 45 км від столиці. Окрім власне екскурсій та дегустацій, мандрівникам пропонують відвідання музею вина та розміщення в готелі.

Бранештські винні підвали розташовані за 50 км від Кишинева. Відвідувачам пропонують не лише місцеві вина, але й продукцію виноробства з усієї країни в найрізноманітніших цінових категоріях. Також винний туризм у Бранешті поєднується з гастрономічним. Користується попитом серед туристів і місцева мінеральна вода «Пояна Брэнешть», що бутлюється під землею на глибині 75 м.

Винзавод «Кожушна» (Cojușna) заснований в 1964 р., проте винотека підприємства дуже багата і різноманітна. Тут зберігаються колекційні вина Криму та південних районів Молдови.

Провідним центром винного туризму у регіоні Штефан Воде на південному сході країни є Пуркар із знаменитою виноробнею «Vinăria Purgari» — найстарішою в Європі. Туристам пропонують не лише екскурсію та дегустацію знаменитих місцевих вин «Негру де Пуркарь» і «Рошу де Пуркарь», а також розміщення в готелі та різноманітну місцеву кухню (плацинди, суп зама, мамалигу і кашу токана) [6].

Ще одним центром є господарство Салкуца (Salcuta), де пропонують екскурсію й дегустацію місцевих вин «Каберне совінйон», «Мерло», «Шардоне» і «Піно Грі» [1].

Неподалік від села Новіє Раскаєци розташована невелика виноробня Мезалімпе (MezaliŃpe), що спеціалізується на якісних сухих винах. Найпівденніший район — Троянів Вал відомий ігристими винами. Центр туризму — Кірсово [6].

У 2013 р. в рамках програми розвитку USAID українським туроператорам було презентовано нові туристичні напрямки Республіки Молдова, в тому числі й винні маршрути центрального регіону [7].

За тривалістю та насиченістю програми винні тури можна поділити на дві категорії.

До першої відносяться короткі екскурсійні поїзди на кілька годин та одноденні тури, що включають відвідування найвідоміших винотек і винних підвалів. Найчастіше тур агентства пропонують для таких поїздок знамениті Кріково та Мілешті Мічі, винотеки Національного коледжу виноградарства і виноробства в Стевчині, Національного інституту винограду і вина в Кишиневі, підприємства «Вісмос» (Vismos) і «Арома» (Aroma), винні заводи в Яловені та Пересічені.

До другої категорії можна віднести тури тривалістю від двох до п'яти днів, що охоплюють не лише спеціалізовані екскурсії, а й відвідування історичних місць, архітектурних пам'яток, монастирів, етнографічних музеїв і національних парків. У свою чергу, така пізнавальна діяльність допомагає глибше пізнати традиції молдавського народу, що так чи інакше знайшли відображення і у виноробстві. Прикладом такого туру може бути відвідування Національного коледжу виноградарства і виноробства (без дегустації), Музею народних промислів Молдови, підвалів і дегустаційних залів винних підвалів у Бранешти, археологічного комплексу Старий Орхей і скельного монастиря, виноробного підприємства Кріково.

Ще один варіант туру, розрахований на 4—5 днів, доповнює попередню програму дегустацією хересу в Яловені, екскурсію на завод з виробництва вермутів у Дубосарах, відвідування шато Пуркар та дегустації домашніх вин «Лідія» та «Забелла» у приватних туристичних садибах.

Окремо можна виділити спеціалізовані винні тури, що включають екскурсії й дегустації лише коньяків або ігристих вин. Варто зауважити, що для позначення молдавського коньяку зазвичай використовують термін

«дівін». Цей напій почали виготовляти в Кишиневі в XIX столітті. Сьогодні для відвідування відкриті відомі заводи «Барза Алба» (Barza Abla), «Калараше Дівін» (Calarasi-Divin) та «Арома».

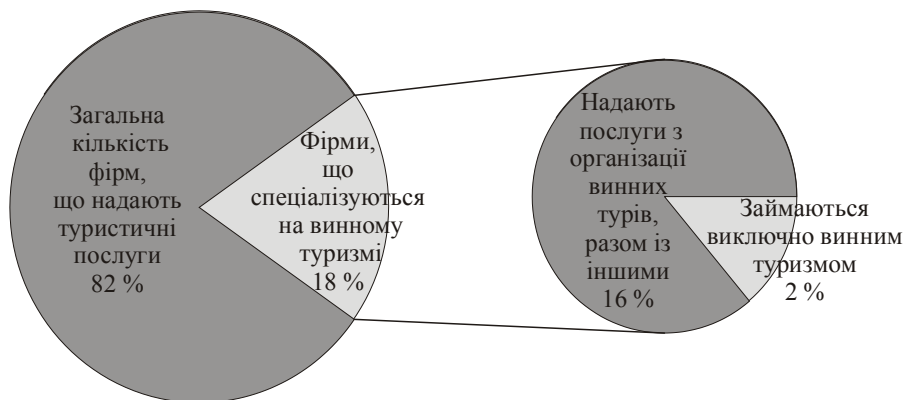
Кірсово — екскурсійний центр для поціновувачів ігристого вина. Підприємство відоме використанням особливого сорту винних дріжджів-ендемиків.

Окремо пропонуються індивідуальні винні тури не лише з пізнавальною метою, а й з метою лікування в спеціалізованих санаторіях Кам'янки, Келераша, Ворніченя і Кахула. Ці заклади пропонують увотерапію — лікування виноградом, виноградним соком та іншими продуктами виноградарства і виноробства, а також енотерапію (лікування вином).

Фестивальний і діловий винний туризм поки що не набув достатнього розвитку, проте в країні проводиться День вина (друга неділя жовтня), який відзначають майже у всіх виноробних регіонах. Також два роки поспіль у Молдові проводять міжнародні бізнес- та професійні заходи, зокрема дегустаційний конкурс «CHISINAU WINES&SPIRITS CONTEST» та конференція «InWine» [2].

Згідно з чинним законом «Про туризм», у Республіці Молдова передбачена обов'язкова участь туристичних агентств у залученні іноземних туристів, проте на практиці більшість фірм орієнтується на прибуток, що в даному випадку означає реалізацію виїзних турів.

Станом на 2013 р. в країні нараховувалося близько 140 фірм, що надають туристичні послуги. При цьому лише чотири з них спеціалізувалися виключно на винному туризмі: Casa Vinului, CRICOVA-VIN SA, TRAPEZA-VIN TOUR, VINARIA PURCARI SRL. Половина з цих фірм — представники відповідних виноробних підприємств [5, 7]. Решта туристичних агентств поєднує винні тури з іншими видами туризму (рис. 3).

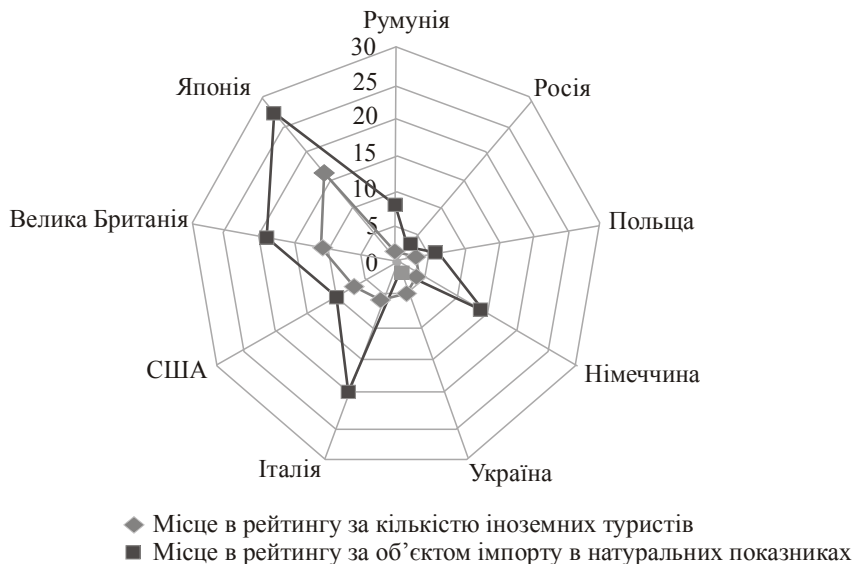

Рис. 3. Кількість фірм, що пропонують винні тури всередині країни

Через високу вартість екскурсій більшість винних туристів, згідно зі статистичною інформацією, іноземці. Серед іноземних туристів найбільша частка представників країн-сусідів, Європейського Союзу, а також Японії.

У ході дослідження також було помічено цікаву закономірність: саме з країн, до яких Молдова експортує найбільше вина (у натуральних показниках), спостерігаються найбільші в'їзні туристичні потоки. Цю закономірність

демонструє діаграма на рис. 4, складена на основі даних про місце відповідних країн у рейтингу імпортерів молдовської виноробної продукції та відповідного рейтингу за кількістю туристів-іноземців станом на 2013 рік.

Рис. 4. Взаємозалежність в'їзного винного туризму і показників експорту молдавського вина в країну, з якої прибувають екскурсанти, побудовано за [3, 4, 5, 7]

Таку залежність можна пояснити успішністю молдавських брендів на іноземних ринках, а отже, й бажанням споживачів продегустувати вино на місці безпосереднього виробництва, що є одним із принципів винного туризму.

На сьогодні перспективи розвитку винного туризму в країні є одними з найкращих у світі. Проте для їх реалізації необхідно докласти значних зусиль з боку держави та, власне, підприємств виноробства. Так, ще в 2004 р. була розроблена й офіційно затверджена національна програма «Винний шлях Молдови», проте реалізація програми фактично почалася лише з надходженням у галузь іноземних інвестицій. Більшість коштів було залучено за сприяння проекту «CEEDII» (Competitiveness Enhancement and Enterprise Development II), що займається просуванням туризму в Молдові на міжнародному рівні.

Також країна бере участь в проєкті ЄС з просування винного туризму країн чорноморського басейну — «Black sea wine tourism network». Основна мета — визначення сильних і слабких сторін туристичної галузі. На основі цього аналізу буде розроблена спільна маркетингова стратегія для популяризації туристичного продукту.

Висновки

Проаналізувавши сучасний стан винного туризму Молдови, варто зазначити, що країна має потужні природні умови та ресурси, а також необхідну базову інфраструктуру для його розвитку. Проте недостатнім залишається розвиток засобів розміщення і закладів харчування в усіх виноробних регіонах, туристичні агентства та інші установи часто пропагують винний туризм лише

декларативно. За умови успішної маркетингової і брендингової політики залучення іноземних інвестицій, розвитку інфраструктури та підготовки кваліфікованих кадрів саме винний туризм може стати однією з провідних галузей спеціалізації Молдови не лише в регіоні, а й в усьому світі.

Література

1. *Кларк О.* Винный атлас / О. Кларк. — М.: Издательство ВВРР, 2005. — 336 с.
2. *Asero V.* From Wine Production to Wine Tourism Experience: the Case of France [Electronic resource — PDF document] / Vincenzo Asero and Sebastiano Patti // AAWE Working Paper. — November 2009. — № 54. — 17 p. — (Business). — Access regime: <http://www.wine-economics.org>.
3. *Berry Bros. & Rudd* Consulting [Electronic resource]. — Access regime: <http://www.bbr.com/>. — Title from the screen.
4. *FAOSTAT*. [On-line database]. — Access regime: <http://faostat.fao.org/>.
5. *Google Maps* [On-line database]. — Access regime: <https://maps.google.com/maps?hl=ru&tab=wl>.
6. *Hall M., Sharples L.* Wine Tourism Around the World / Hall Michael C., Sharples Liz, Camboune Brock, Macionis Nik. — Winepress Ltd., 2011. — 312 p.
7. *VinMoldova* [On-line resource]. — Access regime: <http://www.vinmoldova.md/index.php?mod=content&id=3084>.

ВИННИЙ ТУРИЗМ МОЛДОВЫ

М.Г. Руднева, В.И. Емцев, Д.И. Басюк

Национальный университет пищевых технологий

В статье проанализировано современное состояние винного туризма Молдовы, раскрыто его основные направления и виды, выявлен ряд закономерностей и взаимозависимостей между винодельческим производством и туризмом. Рассмотрена территориальная структура отрасли, в частности определены ведущие центры и туристические дестинации в четырех винодельческих регионах — Бельц, Кодру, Штефан Водэ и Троянов Вал. Приведены примеры типичных винных туров, а также специализирующихся только на конкретном виде напитков или лечебных свойствах вина. Определены проблемы отрасли, включая недостаточное продвижение туристического продукта как на уровне отдельных фирм, так и на общенациональном. Выявлены перспективы развития и возможности их реализации путем участия в различных международных программах, в том числе и по привлечению инвестиций.

Ключевые слова: винный туризм, винные туры, «винные дороги», Молдова.